

A nemzetközi ipari kartellekről a Párisban működő Nemzetközi Kereskedelmi Kamara, amelynek a budapesti kereskedelmi- és iparkamara keretében is működik egy szakosztálya, már huzamosabb idő óta adatokat és véleményeket gyűjt. Ez akciója során legutóbb beküldte dr. *Roger Conte*-nak egy jelentését, amelyet az az említett testület illetékes albizottsága elé terjesztett. Ez a nagyérdemű munkálat, amely a kérdésnek az egész világ területére elszórt hatalmas anyagát impozáns biztossággal dolgozza fel és a kérdés szövevényeinek legrejtettebb szálait is ritka éleslátással követi a különböző bogozódásokon keresztül, ezidőszertig még nem fekszik a nagy nyilvánosság előtt. Véggöveztetései azonban annál inkább közelíthetők, mert azok nagyban és egészen fedik azt az álláspontot, amelyet a nemrégiben az összes szakosztályokhoz szétküldött kérdőívre adott válaszaiban a budapesti szakosztály is elfoglalt és amely lényegében egyezik az e kérdésben már többé-kevésbé kialakult józan és tárgyilagos közelfogással.

Ezek a végeredmények a következők:

I. A nemzetközi ipari kartellek alakítása, működése és célszerűsége:

A) *Alakításuk* két előfeltétel együttes fennforgásától függ:

a) a termelők egymásközötti megfelelő belső szervezete;
b) az illető állam törvényhozásának oly állapota, amely azok megalakulását lehetővé teszi és legalább is nem foglal el ellenséges álláspontot velük szemben.

B) *Zavartalan működésük* feltételei:

1. a nemzetek közötti békés viszony fennállása;
2. az a bizonyosság, hogy működésük hasznos szolgálatokat tesz mind tagjának, mind pedig — legalább végeredményben és hosszabb idő lefolyása után — az egész közgazdaságnak is;

3. az egyesülés tagjai között személyes jó viszony és egymás különös megbecsülése, egymás értékének kölcsönös lojális elismerése. Mindazáltal az egyesület megalakuló bármily hosszú küzdelem nem akadály, sőt ellenkezőleg: valóban életképesek úgy a nemzeti, mint a nemzetközi életben csak azok a csoportosulások, amelyeket egyenrangú fontosságuk tudata és elmúlt rivalitások emléke hoz létre. Ezért nem kell mindig elítélni azt a „pusztító versenyt“, amely az ily egyesülések létrejöttét meg szokta előzni.

C) *Célszerűségük* kérdésében a konkrét eset sajátosságainak fenntartásával és feltételezve azt, hogy az egyesülések sem tulságos árdrágításra, sem pedig a termelés tulságos megszorítására nem vezetnek, hasznosságuk rendkívül nagy lehet:

1. az *általános termelési költségek* olyannyira szükséges csökkentése és a termelés racionalizálása (közös propaganda, eladóirodák, szabadalmak közlése) szempontjából, ami végeredményben egyet jelent a vállalkozások lukrativitásának visszaállításával;

2. különösen az európai iparokra való tekintettel a pénzügyi kezelés közössé tétele szempontjából, ami lehetővé tenné a *stabil valutában* való kalkulációt és a valutaromlással küzdő országokkal való forgalmat.

II. Ami különösen a *Nemzetközi Kereskedelmi Kamara szerepét* illeti: az kapcsolatban az egyes államok hasonló intézményeivel, igen jelentékeny lehet egyfelől az *adatgyűjtés* terén, másfelől a sok oldalról sürgetett *publicitás* terén, amennyiben összegyűjtheti és nyilvánosságra hozhatja a megállapodásokat oly időben, amikor még nem állanak közvetlenül végrehajtás előtt, úgy hogy ne használhassák ellenük azt az érvet, hogy meglepetéssze-

rién léptették életbe, ami az ilyen egyesülések ellenségeivel (outsiderek, állam, alkalmazottak, fogyasztók) szemben a legerősebb védelmi eszköz, mert bizonyítékot szolgáltathat a „fair play” elvnek betartása mellett. Végül fontos szerepe lehet a Nemzetközi Kamarának mint *választott bíróságnak* vitás kérdések eldöntése vagy egyezség létesítése körül.

Mind e megállapításokkal szemben lényegbe vágó kifogást tulajdonkép csak egyet emelhetnénk s ez éppen a kartellmegállapodások nyilvánosságra hozatalára vonatkozik, amelyet a tudós előadó notabene jóval a kartell életbelépése előtti időre tart kívánatosnak. A kartellügy minden gyakorlati ismerője tudja, hogy e megállapodások mint harci eszközök nagyrészt éppen a ritkosságban és a meglepetésszerű megjelenésben bírnak legerősebb fegyvereiket. A Nemzetközi Kamara említett kívánalmával szemben a valóságban vagy egyáltalán nem jelentenek be a megállapodást, vagy nem azt a megállapodást jelentenek be, amelyik létrejött, és amelyik az egyesülés sikerére döntő hatással van. A kartell a maga tagjai számára a legnagyobb hasznot éppen amaz átmeneti idő alatt hajtja, amíg a fogyasztók és a versenyy vállalatok még szervezetlenek és ezért a kartell áremelő vagy monopolisztikus tendenciájával szemben védtelenek. Az outsiderek felszivásának vagy letörésének is az első roham idejében kell végbemennie, mert később könnyen keletkeznek ellenszervezetek, amelyek sikerrel vehetik fel a harcot a monopolizáló tendenciával. Mindez kilátástalanná vagy legalább nagyon problematikusná teszi azt a törekvést, hogy a nyilvánosság a kartellmegállapodás tartalmát és feltételeit már jóval annak hatálybalépése előtt megtudja. Erésben meg kell elégedni az utólagos regisztrálással, aminek persze inkább akadémikus értéke van, de azért van értéke.

Dr. Meszlény Artur.

A Mc Nary and Haugen Bill. A prohibíció kérdésén kívül az Egyesült-Államok gazdasági és politikai életét az utóbbi évek alatt kevés probléma érdekelte oly intenzitással, mint a mezőgazdasági termékek valorizációja. A különbség a kettő között kézenfekvő: míg az alkoholtilalom intern amerikai kérdés, addig a mezőgazdasági termékek valorizációjának erős kihatásai az óceánon innen fekvő kontinens államainak gazdasági életére nem volnának elkerülhetők.

A háboru alatt az Egyesült-Államok gabonatermő területe közel 50 százalékkal gyarapodott. A szövetséges államok kenyérellátása ez alatt az idő alatt a farmerekre hárult, akik ezt a körülményt termelési bázisuk jelentős kibővítésére használták fel. Ez természetesen a háboru befejezése után gabonatultermelésre vezetett, ami az árak jelentős súlyedését vonta maga után. Míg az Egyesült-Államok ipara 1923-tól kezdve emelkedő áraknak és konjunkturának örvendhetett, addig a farmerek súlyos válságba kerültek, számításaik szerint termelésükre ráfizettek. Az ipari- és a mezőgazdasági cikkek árfejlődésének az a divergenciája, amit manapság általában „árrollónak” (Preis-Schere) neveznek, és amelyről az egyik közelmúltban elhangzott pénzügyminiszeri beszédben is történt említés, nézetünk szerint ezekben a fentvázolt jelenségekben találja egyik leglényegesebb magyarázó okát.

A farmerek törvényhozási intézkedéssel, majd pedig önszeggéllyel próbálták helyzetükön javítani. Az 1924. évben Coolidge elnök vétóján megíjúsult „farmers relief bill” egy a mezőgazdasági termékek exportfeleslegét összevásárló bankot akart alapítani és így tulajdonképen előfutárja volt annak a törvényjavaslatnak, amely jelenleg izgalomban tartja Amerikában és Euró-